

Република Србија
УСТАВНИ СУД
Број: Уж-4892/2013
20.10. 2015. године
Београд

Уставни суд у саставу: председник Весна Илић Прелић и судије др Оливера Вучић, Братислав Ђокић, др Агнеш Картаг Одри, Катарина Манојловић Андрић, мр Милан Марковић, др Боса Ненадић, др Драгиша Б. Слијепчевић, Милан Станић, др Драган Стојановић, мр Томислав Стојковић, Сабахудин Тахировић и Предраг Ћетковић, у поступку по уставној жалби Аутотранспортног предузећа „Војводина“ АД, Нови Сад, и Илије Девића из Београда, на основу члана 167. став 4. у вези члана 170. Устава Републике Србије, на седници одржаној 23. септембра 2015. године, донео је

О Д Л У К У

Одбија се као неоснована уставна жалба Аутотранспортног предузећа „Војводина“ АД и Илије Девића изјављена против пресуде Врховног касационог суда Прев. 58/13, Пзз. 1/13 од 9. маја 2013. године, због повреде права на правично суђење зајемченог чланом 32. став 1. Устава Републике Србије, док се у преосталом делу уставна жалба одбацује.

Образложење

1. Аутотранспортно предузеће „Војводина“ АД, Нови Сад, и Илија Девић из Београда, поднели су, 19. јуна 2013. године, преко пуномоћника Драгомира Зјалића, адвоката из Новог Сада и Емира Јашаревића, адвоката из Београда, уставну жалбу Уставном суду против пресуде Врховног касационог суда Прев. 58/13, Пзз. 1/13 од 9. маја 2013. године, због повреде начела утврђених чланом 3. став 2, чланом 4. став 1. и чл. 19, 21, 82, 84. и 86. Устава Републике Србије и права из члана 32. став 1, члана 36. став 1, члана 58. и члана 194. ст. 1. и 3. Устава, као и члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију.

У уставној жалби је, поред осталог, наведено: да се Врховни касациони суд није могао упуштати у део ревизије који се односи на чињенично стање, нити преиспитивати утврђено чињенично стање (члан 398. став 2. ЗПП-а), а поготово га не по својој вољи мењати; да се садржина ревизије бави погрешно и непотпуно утврђеним чињеничним стањем; да је ревизијски суд, уколико је сматрао да је погрешно примењено материјално право, могао поступати само у складу са чланом 407. став 2. ЗПП-а; да је ревизијски суд закључио да је предметни уговор ништав у делу који се тиче извршења уговора од стране туженог, а да након тога заступао став да последице неизвршења

уговора од стране туженог у смислу настанка штете у виду измакле користи за тужиоца морају сносити оба уговорника, те да постоји подељена одговорност за насталу штету у једнакој сразмери и да конкретне околности захтевају досуду половине основане и доказане штете; да је неприхватљив став ревизијског суда у погледу досуђивања штете тужиоцу само за утужени временски период, што подразумева да се то право исцрпљује за период после тога, јер ако је тужиоцу досуђена штета у половини доказане штете, то му припада и половина од утврђене штете; да је погрешан закључак ревизијског суда да Град Нови Сад није могао мењати делатност Јавног градског саобраћајног предузећа; да је на погрешно и произвољно утврђено чињенично стање арбитрерно примењен материјални пропис – Закон о комуналним делатностима; да у погледу надлежности Скупштине Града Новог Сада, није спорно да оснива комунална и друга јавна предузећа и да врши надзор над њиховим радом, као и да предмет уговора нису ни била оснивачка или управљачка права у јавним предузећима; да уколико би се неки уговор или уговорни однос сматрао нелојалном конкуренцијом или монополским, потребно је да о томе решење донесе законом установљен надлежни државни орган, Комисија за заштиту конкуренције; да је ревизијски суд произвољно применио материјално право у погледу предвидљивости и одговорности за штету у случају ништавости уговора и да је у погледу штете у виду изгубљене добити по основу издавања пословног простора и очекиване добити од издавања рекламног простора, нашао да за ове видови штете нису испуњени законски услови, иако је постојање ових видова штете тужилац доказао закљученим уговорима и изведеним вештачењем. Предложили су да Уставни суд усвоји уставну жалбу и поништи оспорену пресуду.

2. Сагласно члану 170. Устава Републике Србије, уставна жалба се може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.

У поступку пружања уставносудске заштите, поводом испитивања основаности уставне жалбе у границама истакнутог захтева, Уставни суд утврђује да ли је у поступку одлучивања о правима и обавезама подносиоца уставне жалбе повређено или ускраћено његово Уставом зајемчено право или слобода.

3. Уставни суд је извршио увид у целокупну документацију приложену као доказ уз уставну жалбу, те је утврдио следеће чињенице и околности од значаја за одлучивање:

Тужилац Аутотранспортно предузеће „Војводина“ АД, овде подносилац уставне жалбе поднео је тужбу Трговинском суду у Новом Саду против туженог Града Новог Сада ради накнаде штете настале неизвршењем уговора број П-020-2/2006-770 од 8. маја 2006. године од стране туженог који је за предмет имао регулисање међусобних права и обавеза у погледу обезбеђивања нове међумесне аутобуске станице у објекту који ће градити тужилац на локацији предвиђеној Генералним планом Града Новог Сада до 2021. године.

Пресудом Привредног суда у Новом Саду П. 4597/10 од 6. априла 2012. године је, у ставу првом изреке, обавезан тужени да тужиоцу исплати главни дуг од 1.333.914.000,00 динара, са законском затезном каматом од 20. децембра 2011. године до исплате и трошкове парничног поступка у износу од

954.000,00 динара; ставом другим изреке је обавезан тужени да умешачу на страни тужиоца исплати износ од 936.500,00 динара на име трошкова парничног поступка; ставом трећим изреке је одбачена тужба тужиоца у делу којим је тражио да се обавезе тужени да убудуће од 1. децембра 2011. године, па док за то постоје законски услови, плаћа накнаду штете у месечном износу од 23.402.000,00 динара најкасније до 5-ог у месецу за претходни месец, са законском затезном каматом од доспећа сваке месечне рате до коначне исплате; ставом четвртим изреке је утврђено да је повучена тужба за главни дуг у таксативно наведеним износима, са законском затезном каматом од доспелости до исплате; ставом петим изреке пресуде је одбијен, као неоснован, тужбени захтев тужиоца за досуду законске затезне камате на трошкове парничног поступка од 954.000,00 динара почев од 6. априла 2012. године до исплате, а ставом шестим изреке је одбијен, као неоснован, захтев умешача на страни тужиоца за досуду законске затезне камате на трошкове парничног поступка од 936.000,00 динара почев од 6. априла 2012. године до исплате.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж. 6028/12 од 31. јануара 2013. године је, у ставу првом изреке, одбијена као неоснована жалба туженог и потврђена ожалбена пресуда Привредног суда у Новом Саду П. 4597/10 од 6. априла 2012. године, исправљена решењем од 10. маја 2012. године, у ставовима првом и другом њене изреке, ставом другим изреке је одбијена као неоснована жалба тужиоца и потврђена иста пресуда у ставу трећем њене изреке, ставом трећим изреке је одбијена као неоснована жалба умешача на страни тужиоца и потврђена иста пресуда у ставовима трећем, четвртм и шестом њене изреке, а ставом четвртим изреке је обавезан тужени да умешачу на страни тужиоца накнади износ од 75.000,00 динара на име трошкова одговора на жалбу.

Првостепени и другостепени суд су утврдили да тужилац тужбом тражи накнаду штете у виду изгубљене добити, коју штету трпи због неизвршавања уговорне обавезе од стране туженог, јер је тужени Генералним планом предвидео постојање једне, и то нове међуградске аутобуске станице и једног приградског терминала који ће са Рибље пијаце бити измештен на локацију садашње међуградске аутобуске станице, што би значило да садашња међуградска аутобуска станица престаје да постоји, осим као приградски терминал, зато што ће се изградити нова међуградска аутобуска станица. Судови су нашли да је смисао уговора и воља уговорних страна била у томе да се након изградње нове аутобуске станице на њу измести целокупан међумесни и међународни саобраћај, а да стара аутобуска станица буде терминал за приградски саобраћај. Тужилац је изградио нову аутобуску станицу на простору радне зоне „Север II“ на парцели број 3351, КО Нови Сад 1, на земљишту чији је корисник, а 28. фебруара 2007. године је добио употребну дозволу, док је Министарство за капиталне инвестиције, 23. јануара 2007. године, утврдило да аутобуска станица у улици Пут новосадског партизанског одреда 1/а власништво тужиоца, испуњава услове за рад. Такође су утврдили да тужени није веран уговору, јер није регулисао аутобуски саобраћај тако да се међумесни аутобуски саобраћај обавља искључиво преко нове аутобуске станице, односно тужени није створио услове за измештање старе аутобуске станице на нову, у складу са Генералним планом. Како су првостепени и другостепени суд утврдили да тужени није изместио међумесни аутобуски саобраћај са старе на нову аутобуску станицу, то су нашли да због неизвршења уговорне обавезе туженог, тужилац има право на накнаду штете. Првостепени суд је тужиоцу

досудио износ од 1.333.914.000,00 динара на име очекиване месечне нето добити из пословања тужиоца, са законском затезном каматом почев од 20. децембра 2011. године до исплате, што је потврдио и другостепени суд у поступку по жалби. У погледу тужбеног захтева тужиоца за накнаду будуће штете, првостепени суд је нашао да у складу са чланом 187. став 1. Закона о парничном поступку тужба мора да садржи одређени захтев у погледу главне ствари и споредних тражења, а како овај тужбени захтев није одређен, јер тужилац тражи накнаду будуће штете, док за то постоје законски услови, а није навео до када тражи накнаду будуће штете, а исто тако није навео када доспева месечна рата, то је суд у овом делу одбацио тужбу, што је потврдио и другостепени суд.

Врховни касациони суд је оспореном пресудом Рев. 58/13, Пзз. 1/13 од 9. маја 2013. године у ставу првом изреке, делимично усвојио, ревизију туженог и преиначио пресуду Привредног суда у Новом Саду П. 4597/10 од 6. априла 2012. године, исправљену решењем истог суда П. 4597/10 од 10. маја 2012. године и пресуду Привредног апелационог суда Пж. 6028/12 од 31. јануара 2013. године, у делу у коме је тужени обавезан да тужиоцу исплати новчани износ од 1.026.114.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 20. децембра 2011. године до исплате и парничне трошкове у износу од 954.000,00 динара и у делу у коме је тужени обавезан да плати умешачу трошкове првостепеног поступка у износу од 936.500,00 динара и трошкове одговора на жалбу у износу од 75.000,00 динара и пресудио, тако што је, одбио тужбени захтев за исплату новчаног износа од од 1.026.114.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 20. децембра 2011. године до исплате. Ставом трећим изреке ревизијске пресуде је утврђено да свака странка сноси своје трошкове поступка, а ставом четвртим изреке је констатовано да се у преосталом делу ревизија туженог одбија као неоснована, а ставом петим изреке је одбијен, као неоснован, захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужилаштва, подигнут против пресуде Привредног суда у Новом Саду П. 4597/10 од 6. априла 2012. године, исправљене решењем истог суда П. 4597/10 од 10. маја 2012. године у ставовима првом и другом изреке првостепене пресуде и пресуде Привредног апелационог суда Пж. 6028/12 од 31. јануара 2013. године у ставовима првом и четвртном њене изреке.

Из образложења оспорене пресуде произлази да је ревизијски суд на основу већ утврђеног чињеничног стања и доказа утврдио следеће: да је умешач на страни тужиоца упутио градоначелнику Града Новог Сада, односно туженом, писмо о намерама 1. фебруара 2005. године као већински власник тужиоца, којим је обавестио туженог о намери да на парцелама 3351 и 3352/1 изгради аутобуску станицу за међумесни, међурепублички и међународни саобраћај са пратећим садржајима највишег квалитета и европског стандарда; да су парничне странке закључиле уговор П-020-2/2006-770 од 8. маја 2006. године којим се одређују и уређују међусобна права и обавезе у вези са обезбеђењем нове међумесне аутобуске станице стварањем услова за измештање приградског терминала са рибље пијаце на локацију, тада и сада постојеће међумесне аутобуске станице, као и услова за измештање садашње међумесне аутобуске станице на нову локацију, у складу са Генералним урбанистичким планом; да је обавеза тужиоца била да гради објекте за нову међумесну аутобуску станицу на земљишту на коме има уписано право коришћења као инвеститор сопственим средствима, у складу са идејним пројектом приложеним уз писмо о намерама, да неће мењати своју делатност и намену новог објекта међумесне станице за

време трајања уговора, а тужени се обавезао да ће након што тужилац добије употребну дозволу за изграђену аутобуску станицу, регулисати аутобуски саобраћај и да ће се трасе линија у градском и приградском саобраћају, као и аутобуска стајалишта уредити у складу са новом локацијом на основу препорука и анализа које ће припремити Завод за урбанизам, Нови Сад; да је градска управа за урбанизам и стамбене послове донела 28. јула 2007. године решење којим се тужиоцу издаје употребна дозвола за прву фазу комплекса, а градска управа за саобраћај и путеве туженог бројним решењима у току 2007. године одредила да је за међумесни и међународни саобраћај почетно и крајње стајалиште нова аутобуска станица; да је градска управа за инспекцијске послове 26. јуна 2007. године донела закључак о дозволи извршења којим је утврђена правноснажност решења од 18. јуна 2007. године којим је ЈГСП наложено да поступи по наведеном решењу и да у складу са тим аутобуску станицу у Новом Саду на Булевару Јаше Томића број 6 користи у функцији аутобуског терминала искључиво за приградски превоз, а да ће се уколико не поступи по датом налогу извршење спровести принудним путем.

Даље ревизијски суд налази да су судови на основу утврђеног чињеничног стања закључили да је тужени започео са обављањем делатности пружања станичних услуга, али да започета делатност није испунила очекиване резултате, јер се међумесни, као и међуградски превоз обављао са поласцима и доласцима и преко старе аутобуске станице, јер дотадашња аутобуска станица није престала са пружањем станичних услуга, а нова није заживела у очекиваном смислу. Имајући у виду утврђено чињенично стање ревизијски суд је закључио да је воља и намера уговорних страна била да се у целости измести дотадашњи међумесни и међународни саобраћај са аутобуске станице на Булевару Јаше Томића број 6 на новоизграђену тужиочеву аутобуску станицу.

Полазећи од основних начела из Закона о облигационим односима која су морала бити поштована при закључењу уговора између парничних странака, ревизијски суд је утврдио да су закљученим уговором, уговорници уговорили монополски положај у корист тужиоца, уговарањем да ће се забранити (онемогућити) пружање станичних услуга аутобуској станици чији је корисник ЈГСП и омогућити тужиоцу да у целости преузме станичну делатност Јавног предузећа у међумесном и међународном саобраћају, обављајући је на новоизграђеној станици, као једино лице и монополиста. Ревизијски суд је истакао да је закључење уговора, са тим заједнички опредељеним циљем, противно принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, ништав у делу уговорене обавезе туженог. Наиме, ревизијски суд истиче да су недопуштен мотив и лоша намера, противно добрим обичајима, определили уговорнике да закључе предметни уговор и да нема сумње да су оба уговорника знала да постоји недопуштен мотив који је прикривен кроз формулацију измештања међумесног и међународног саобраћаја са постојеће аутобуске станице ЈГСП на нову локацију, односно на аутобуску станицу тужиоца. Поред тога, ревизијски суд налази да је у односу на питање правног дејста закљученог уговора у односу на треће лице, конкретно ЈГСП, такво уговарање ништаво, јер налази да постоји законом прописани правни пут за измену делатности привредног друштва, па и јавног предузећа које је основала локална самоуправа односно тужени и да се измена акта на основу кога је регистрована делатност јавног предузећа, врши на начин прописан тим актом, статутом и одлуком о томе, коју доноси надлежни орган управљања, а то у сваком случају не може бити тужени као оснивач, нити се то може учинити уговором.

Ревизијски суд је закључио да су оба уговорника знала за ништавост уговора и да су била намерна за закључење таквог уговора у циљу омогућавања монополског положаја тужиоцу. У оспореној пресуди се наводи да су нижестепени судови некритички пошли од става да тужени није извршио уговорну обавезу предвиђајући притом дозвољеност уговарања, али је ревизијски суд закључио да је предметни уговор ништав у делу који се тиче извршења уговора од стране туженог у погледу обезбеђења тужиоцу искључивог обављања делатности прихватања и отпремања аутобуса у међумесном и међународном саобраћају, те заступа став да последице неизвршења уговора од стране туженог у смислу настанка штете у виду измакле корсита за тужиоца морају да сnose оба уговорника, што подразумева да постоји подељена одговорност за насталу штету у једнакој сразмери. Како су, по оцени ревизијског суда, оба уговорника једнако несавесна, то код постојања обостране и једнаке несавесности за закључење ништаве уговорне обавезе туженог насталу штету не може трпети само несавестан уговорник који ју је претпрео, тако да конкретне околности захтевају досуду половине основане и доказане штете.

Предмет спора је захтев за исплату штете у виду измакле користи за период од 1. марта 2007. до 1. децембра 2011. године, те је ревизијски суд с обзиром на све околности везане за закључење уговора, одлучио да се тужиоцу као несавесном уговорнику досуди штета само у утуженом временском периоду, што подразумева да се то право исцрпљује за период после тога, јер се штета не може остваривати у будућности из ништаве уговорне одредбе, када за то не постоји правни основ, те да би свако друго решење било супротно околностима таквог ништавог уговарања. По оцени ревизијског суда, постоји само основ за досуду измакле добити због немогућности пословања аутобуске станице у висини од 615.600.000,00 динара, која висина је утврђена на основу остварене добити коју месечно остварује постојећа аутобуска станица МАС корисника ЈГСП, а с обзиром на изражени став да су оба уговорника на једнаке делове крива за насталу штету, то налази да досуђени износ треба умањити за половину, што износи 307.800.000,00 динара.

У односу на обавезивање туженог да тужиоцу плати преосталу утужену штету по основу очекиване добити од закупа и издавања рекламног простора, ревизијски суд је нашао да је оваква одлука нижестепених судова без ваљаног правног основа, јер сматра да за то нису испуњени услови. Наиме, ревизијски суд истиче да се у конкретном случају ради о оптимистичкој нади која не може бити основ за досуду ових видова штете, а да се утужени добици нису могли реално очекивати, ни основано пројектовати. У односу на досуду штете тужиоцу у месечном износу од 5.062.000,00 динара, ревизијски суд налази да тужиоцу не припада право на ову штету, јер је параметар за досуду те штете само висина која је на име станичних услуга месечно остваривана на тадашњој и садашњој аутобуској станици. У односу на трошкове парничног поступка, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове спора, с обзиром на успех у спору. Поводом захтева за заштиту законитости изјављеног од стране Републичког јавног тужилаштва, ревизијски суд је утврдио да захтев није основан, јер нису испуњени процесни услови прописани чланом 3. ст. 2. и 3. Закона о парничном поступку. Основаност захтева се према пракси Врховног касационог суда цени само у смислу диспозитивног располагања везаног за радње предузете у парничном поступку, те остале радње не могу бити предмет преиспитивања подигнутог захтева.

4. Одредбом Устава, на чију повреду указује подносилац у уставној жалби, утврђено је да свако има право да независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и о оптужбама против њега (члан 32. став 1.).

Законом о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 125/04, 111/09, 36/11 и 53/13-Одлука УС) било је прописано: да се ревизија не може изјавити због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања (члан 398. став 2.); да ће ако ревизијски суд утврди да је материјално право погрешно примењено, пресудом усвојити ревизију и преиначити побијану пресуду и да ако ревизијски суд нађе да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање непотпуно утврђено и да због тога нема услова за преиначење побијане пресуде, решењем ће усвојити ревизију, укинути у целини или делимично пресуду првостепеног и другостепеног суда или само пресуду другостепеног суда и предмет вратити на поновно суђење истом или другом већу првостепеног, односно другостепеног суда (члан 407.).

Законом о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и "Службени лист СРЈ", бр. 31/93, (22/99, 23/99, 35/99 и 44/99)) (у даљем тексту: ЗОО) је прописано: да су стране у облигационим односима слободне, у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја, да своје односе уреде по својој вољи (члан 10.); да су стране у облигационом односу равноправне (члан 11.); да су у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа стране дужне да се придржавају начела савесности и поштења (члан 12.); да је забрањено вршење права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато (члан 13.); да у заснивању облигационих односа стране не могу установљавати права и обавезе којима се за било кога ствара или искоришћава монополски положај на тржишту (члан 14.); да у заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања и да се законом одређује у којим случајевима нарушавање тога начела повлачи правне последице (члан 15.); да је свако дужан да се уздржи од поступка којим се може другом проузроковати штета (члан 16.); да се одредбе овог закона које се односе на уговоре примењују на све врсте уговора, осим ако за уговоре у привреди није изричито друкчије одређено и да су уговори у привреди, у смислу овог закона, уговори које предузећа и друга правна лица која обављају привредну делатност, као и имаоци радњи и други појединци који у виду регистрованог занимања обављају неку привредну делатност закључују међу собом у обављању делатности које сачињавају предмете њиховог пословања или су у вези са тим делатностима (члан 25. ст. 1. и 2.); да свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ и да је основ недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима (члан 51. ст. 1. и 2.); да ако основ не постоји или је недопуштен, уговор је ништав (члан 52.); да правно лице може закључивати уговоре у правном промету у оквиру своје правне способности и да уговор закључен противно одредби става 1. овог члана нема правно дејство (члан 54. ст. 1. и 2.); да је уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима ништав ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује што друго, да ако је закључење одређеног уговора забрањено само једној страни, уговор ће остати на снази ако у закону није што друго предвиђено за одређени случај, а страна која је повредила

законску забрану сносиће одговарајуће последице (члан 103.); да је у случају ништавости уговора свака уговорна страна дужна да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује, али, ако је уговор ништав због тога што је по својој садржини или циљу противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, суд може одбити, у целини или делимично, захтев несавесне стране за враћање оног што је другој страни дала а може и одлучити да друга страна оно што је примила по основу забрањеног уговора преда општини на чијој територији она има седиште, односно пребивалиште, или боравиште и да ће приликом одлучивања суд водити рачуна о савесности једне, односно обеју страна, о значају угроженог добра или интереса, као и о моралним схватањима (члан 104.); да на ништавост суд пази по службеној дужности и на њу се може позивати свако заинтересовано лице и да право да захтева утврђење ништавости има и јавни тужилац (члан 109.); да ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице (члан 154. став 1.); да кривица постоји када је штетник проузроковао штету намерно или непажњом (члан 158.); да оштећеник има право како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи, да се висина накнаде штете одређује према ценама у време доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује што друго и да се при оцени висине измакле користи узима у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем (члан 189. ст. 1, 2. и 3.); да оштећеник који је допринео да штета настане или да буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду и да ће суд кад је немогуће утврдити који део штете потиче од оштећеникове радње, досудити накнаду водећи рачуна о околностима случаја (члан 192.).

Законом о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", број 79/05) било је прописано да се овим законом уређује заштита конкуренције на тржишту ради обезбеђивања равноправности учесника на тржишту, а да се у циљу подстицања економске ефикасности и остваривања економског благостања друштва у целини, нарочито потрошача оснива Комисија за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија) (члан 1.); да се овај закон примењује на сва правна и физичка лица и државне органе, органе територијалне аутономије и локалне самоуправе који, посредно или непосредно, учествују у промету роба или услуга и који својим актима и радњама врше или могу вршити повреду конкуренције (у даљем тексту: учесници на тржишту), и то на – привредна друштва, предузетнике и предузећа, независно од облика својине, седишта, а за предузетнике независно и од држављанства и пребивалишта; друга физичка и правна лица која непосредно или посредно, стално, повремено или једнократно учествују у промету роба и/или услуга, а независно од њиховог правног статуса, облика својине, држављанства, седишта или пребивалишта (синдикати, пословна удружења, спортске организације, установе, задруге, носиоци права интелектуалне својине и др.) и на државне органе, органе територијалне аутономије и локалне самоуправе, када посредно или непосредно учествују у промету робе или услуга (члан 4. став 1.).

5. Оцењујући разлоге и наводе уставне жалбе са становишта одредбе члана 32. став 1. Устава, Уставни суд пре свега наглашава да није

надлежан да преиспитује закључке и оцене редовних судова у погледу утврђеног чињеничног стања, као ни начин на који су редовни судови применили право у поступку ради одлучивања о правима и обавезама подносиоца уставне жалбе. У том смислу, задатак Уставног суда је да испита да ли је у том поступку, од стране редовних судова, дошло до повреде или ускраћивања Уставом гарантованих права и да ли је примена процесног и/или материјалног права била произвољна или дискриминациона, чиме би указала на очигледну арбитрерност и неправичност у поступању редовних судова, а на штету подносиоца уставне жалбе. Дакле, Уставни суд код оцене навода уставне жалбе о повреди овог права, сагледавајући спроведени поступак као јединствену целину, утврђује да ли је поступак био вођен на начин који је подносиоцу уставне жалбе осигурао право на правично суђење.

Полазећи од навода уставне жалбе који се односе на преиспитивање утврђеног чињеничног стања од стране ревизијског суда, Уставни суд, пре свега, налази да се ревизија не може изјавити због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања. Наиме, за одлучивање о тужбеном захтеву тужиоца било је неопходно претходно тумачење смисла уговора, његовог садржаја и извршења обавезе туженог. Како су се у овом спору нижестепени судови упуштали у оцену смисла уговора и његове садржине, то Уставни суд налази да су судови на основу утврђеног чињеничног стања дали оцену у погледу воље уговорних страна за закључење уговора.

Међутим, Уставни суд налази да, у конкретном случају, није наступила процесна ситуација из члана 407. Закона о парничном поступку, на коју подносиоци уставне жалбе указују, односно није прекршена забрана преиначења пресуда која се побија ревизијом, у ситуацији када је због погрешне примене материјалног права, чињенично стање непотпуно утврђено. Ревизијски суд је на основу потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања у првостепеном поступку, дао оцену у погледу стварне воље уговорних страна за закључење спорног уговора, која представља претходно питање за одлучивање о тужбеном захтеву тужиоца за накнаду штете због неиспуњења обавезе од стране туженог и правног дејства тако закљученог уговора на треће лице.

Полазећи од одредаба Закона о облигационим односима, Уставни суд налази да појам правног посла подразумева изјаву једне или више воља којом, односно којима се врши промена субјективних грађанских права, тако да се и узрок те промене јавља као значајно правно питање, од кога зависи ваљаност те промене, односно пуноважност самог посла. Наиме, у појму сваког правног посла потребно је пронаћи и објаснити узрок, разлог дате промене у субјективним правима и извршити анализу те промене са становишта правне допуштености или недопуштености, а уколико је посредни недопуштеност, утврдити о којој врсти ништавости је реч, апсолутној или релативној, јер су правне последице веома различите. Анализа промене мора обухватити и саму вољу правних субјеката, односно њене квалитете, јер се она јавља као израз сопствене каузалности према спољном свету.

Кауза је универзални правни институт уговорног права, јер је, у крајњој линији, један од инструмената који деривира из једног од два основна начела грађанског права, начела савесности и поштења. Кауза, односно основ за закључење уговора, је непосредни разлог за закључење уговора, који у уговору може бити видно изражен или прикривен, али у сваком случају мора бити допуштен (члан 51. ЗОО). Уколико се основ закључења уговора из самог уговора не види, или је он прикривен, ради оцене његове допуштености, треба

установити основ закључења уговора, и то не само из садржине уговора, већ испитивањем околности које су довеле до закључења таквог уговора. При оцени да ли нека околност представља каузу, треба имати у виду и побуде, односно мотиве странака за закључење таквог уговора. Ако се утврди да је основ закључења уговора недопуштен, такав уговор је ништав сагласно одредби чл. 52. ЗОО.

Имајући у виду све наведено, Уставни суд налази да је Врховни касациони суд за одлуку о основаности тужиоцевог захтева за извршење уговорне обавезе туженог, односно обавезивање туженог на накнаду штете, пошао од претходног питања, утврђивања да ли је наведени уговор ништав, односно делимично ништав, о чему је суд дужан да води рачуна по службеној дужности. Ревизијски суд је пошао од тога да су нижестепени судови превидели чињенице везане за слободу уговарања, мотиве таквог уговарања, циљ и намеру тако закљученог уговора, односно да су некритички пошли само од става да тужени није извршио своју уговорну обавезу, превиђајући при томе дозвољеност таквог уговарања. Наиме, ревизијски суд је утврдио да је уговор ништав у делу који се тиче обавезе извршења уговора од стране туженог у погледу обезбеђења тужиоцу искључивог обављања делатности прихватања и отпрамања аутобуса у међумесном и међународном саобраћају. Поред тога, ревизијски суд је, на основу утврђеног чињеничног стања и изведених доказа у првостепеном поступку, на уставноправно прихватљив начин утврдио да су оба уговорника знала за ништавост уговора и да су била намерна за закључење таквог уговора у циљу омогућавања монополског положаја тужиоцу, те да последице неизвршења уговора од стране туженог у смислу настанка штете у виду измакле користи за тужиоца морају сносити обе уговорне стране.

Како из одредбе члана 10. ЗОО произлази да су странке у облигационом односу слободне да своје односе уреде по својој вољи, али њихова слободна воља није неограничена – странке су слободне у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја, то и сам ЗОО садржи одређене императивне норме у погледу садржине уговора, чији изостанак резултира његовом ништавошћу и изостанком правног дејства. Када уговор нема правног дејства, онда уговорне стране и не обавезује, те се у том случају ни из неизвршења таквог уговора не може основано потраживати накнада штете и тражити корист изостала неизвршењем. Међутим, Уставни суд налази да је у оспореној пресуди истакнуто да у конкретном случају наведено правило мора трпети изуетак од накнаде штете настале закључењем уговора од стране оба несавесна уговорника. Наиме, ревизијски суд је утврдио да постоји подељена одговорност уговорника за насталу штету у једнакој сразмерни, а да се последице ништавости могу отклонити само кроз накнаду штете, која је неизвршењем уговора настала за тужиоца. Стога код постојања обостране и једнаке несавесности за закључење ништаве уговорне обавезе туженог, насталу штету не може трпети само несавесан уговорник који ју је претпрео, већ начело правне сигурности мора бити заступљено и код тако закљученог уговора, те да последице ништавости уговора резултиране настанком штете за тужиоца морају да носе оба уговорника за време трајања исте.

У погледу навода подносилаца у делу који се односи на досуђивање штете само за утужени временски период, Уставни суд налази да је ревизијски суд на уставноправно прихватљив начин истакао да се штета не може остваривати у будућности из ништаве уговорне одредбе, јер за то не

постоји правни основ с обзиром на то да нико не може остваривати будућа права заснована на несавесности и недозвољеном уговарању.

Уставни суд је ценио и наводе подносилаца који се односе на део тужбеног захтева тужиоца за штету по основу очекиване добити од закупа и издавања рекламног простора, али је нашао да је ревизијски суд за ове видове штете утврдио да нису испуњени законски услови, јер се ради о оптимистичкој нади која не може бити основ за досуду ове штете у смислу члана 189. став 3. ЗОО, а при оцени висине измакле користи се узима у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, те да се утужени добици реално нису могли очекивати, нити основано пројектовати.

Оцењујући наводе подносилаца уставне жалбе који се тичу погрешног закључка ревизијског суда, односно арбитражне примене материјалноправног прописа – Закона о комуналним делатностима, Уставни суд налази да је Врховни касациони суд у оспореној пресуди у погледу тумачења уговора у односу на треће лице, односно ЈГСП, на уставноправно прихватљив начин истакао да је такво уговарање ништаво, јер постоји прописан правни пут за измену делатности привредног друштва, па и јавног предузећа које је основала локална самоуправа, односно тужени, те да јавно предузеће као привредно друштво има свој оснивачки акт, решење о регистрацији оснивања, опште правне и друге акте.

Уставни суд је посебно ценио наводе подносилаца да су списи предмета ради одлучивања Врховног касационог суда достављени истом суду пре достављања допуне ревизије тужиоца и одговора умешача на захтев за заштиту законитости и да нема доказа да су исти здружени списима, али је нашао да су исти без утицаја, јер је у оспореној ревизијској пресуди наведено да је поднет захтев за заштиту законитости и да су тужилац и умешач, овде подносиоци уставне жалбе поднели одговор на исти.

Имајући у виду напред наведено, Уставни суд сматра да је ревизијски суд за своје ставове дао јасне, прецизне и логичне закључке, засноване на прихватљивој примени и тумачењу меродавног материјалног права на утврђено чињенично стање.

Подносиоци уставне жалбе сматарају да им је оспореном пресудом повређено и право на имовину из члана 58. Устава, али како повреду овог права везују за повреду права из члана 32. став 1. Устава, а Уставни суд је већ дао своју оцену у делу који се односи на повреду права на правично суђење, то следи да наводи подносиоца о повреди права на имовину нису основани.

Полазећи од наведеног, Уставни суд је уставну жалбу у делу у којем су истакнуте повреде права из члана 32. став 1. Устава одбио као неосновану, сагласно одредби члана 89. став 1. Закона о Уставном суду („Службени гласник РС“, бр. 109/07, 99/11 и 18/13-Одлука УС), одлучујући као у првом делу изреке.

6. У односу на истакнуту повреду права из члана 36. став 1. Устава, који гарантује једнаку заштиту права пред судовима и другим државним органима, имаоцима јавних овлашћења и органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе, Уставни суд указује да из садржине зајемченог права следи да до ускраћивања једнаке заштите права пред судовима, односно другим органима и организацијама чије се радње и акти могу оспоравати уставном жалбом, може доћи пре свега неједнаким поступањем у истим чињеничним и правним ситуацијама. Међутим, подносиоци уставне жалбе нису

навели у којим конкретним случајевима су судови у битно сличној или истој чињеничној и правној ситуацији поступали и одлучивали на другачији начин, нити су за своје тврдње приложили одговарајуће доказе, што представља претпоставку за утврђивање повреде права на једнаку заштиту права пред судовима.

У односу на истакнуте повреде начела из члана 3. став 2, члана 4. став 1. и члана 19. Устава, Уставни суд указује да наведене одредбе не могу представљати основ за изјављивање уставне жалбе.

У односу на истакнуте повреде начела из чл. 21, 82, 84. и 86. Устава, Уставни суд истиче да је повреда уставних начела акцесорне природе, јер може бити везана само за истовремено учињену повреду или ускраћивање неког одређеног уставног права или слободе, те наводи о учињеној повреди уставних начела морају бити у вези са повредом или ускраћивањем конкретно означеног људског или мањинског права или слободе, што у овом случају није учињено.

Имајући у виду да у уставној жалби нису наведени уставноправни разлози због којих подносилац уставне жалбе сматра да је оспореном пресудом дошло до повреде члана 194. ст. 1. и 3. Устава, то нису постојале процесне претпоставке да Уставни суд одлучује о захтеву да се утврди повреда наведених начела и права.

7. Стога је Уставни суд, сагласно одредби члана 36. став 1. тачка 7) Закона о Уставном суду, одбацио уставну жалбу у овим деловима, јер нису испуњене Уставом и Законом утврђене претпоставке за вођење поступка, као у другом делу изреке.

8. На основу свега изнетог и одредаба члана 42б став 1. тачка 1), члана 45. тачка 9) и члана 46. тачка 9) Закона о Уставном суду, као и члана 85. Пословника о раду Уставног суда („Службени гласник РС“, број 103/13), Уставни суд је донео Одлуку као у изреци.

ПРЕДСЕДНИК
УСТАВНОГ СУДА

Весна Илић Прелић, с.р.

За тачност отправака:

H.H.C.